

Ylivieskan Olmalan alueen asemakaava

Luontoselvitys 2012

Luontotyypit, kasvillisuus ja linnusto

Katja Polojärvi ja Tapio Koistinaho
Ylivieskan kaupunki
Ympäristöyksikkö

SISÄLLYS

1. JOHDANTO.....	3
2. KARTOITETTAVA ALUE	3
2.1 Aikaisemmat selvitykset ja inventoinnit	4
3. KASVILLISUUSKARTOITUS	5
3.1 Menetelmät.....	5
3.2 Tulokset.....	5
3.2.1 Pellot ja pientareet.....	5
3.2.2 Kalajoki ja purot.....	5
3.2.3 Havaittu erityislajisto	6
3.2.4 Kasvistollisesti arvokkaimmat alueet ja kohteet.....	9
3.2.5 Muut havainnot	9
4. LINNUSTOKARTOITUS	9
4.1 Menetelmät.....	9
4.2 Tulokset.....	9
4.2.1 Pellot ja pihapiirit.....	10
4.2.2 Kalajoki.....	10
5. KALATALOUDELLINEN ARVIO.....	11
6. JOHTOPÄÄTÖKSET.....	11
6.1 Kaavassa huomioitavaksi esitettävät kohteet.....	11
KIRJALLISUUS.....	13
LIITE 1	
LIITE 2	

1. JOHDANTO

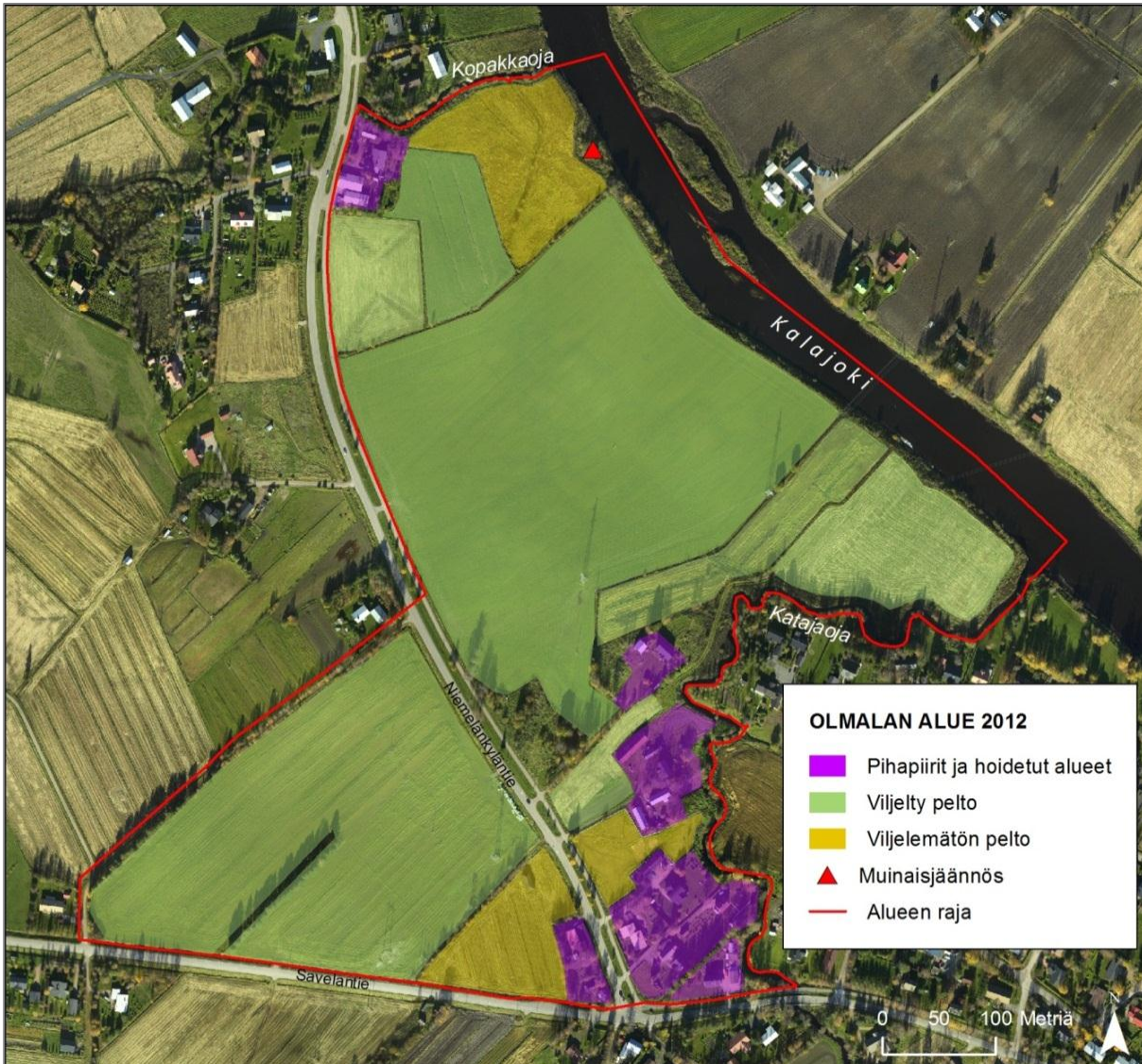
Tässä luontoselvityksessä on kartoitettu Ylivieskan Olmalan alueen kasvi- ja lintulajistoa sekä luonnon monimuotoisuudelle tärkeitä luontokohteita. Lisäksi on arvioitu Kalajoen kalataloudellista merkitystä Olmalan alueella. Kasvillisuuden osalta on kartoitettu pääasiassa putkilokasvien esiintymistä. Kasvillisuuskartoituksen on tehnyt ympäristösuunnittelija Katja Polojärvi. Linnustokartoituksessa on selvitetty alueella ja sen välittömässä ympäristössä pesivää linnustoa. Tämän arvioinnin on tehnyt ympäristösihteeri Tapio Koistinaho. Maastotyöt on tehty kasvillisuuden osalta touko-elokuun aikana ja linnuston osalta touko-heinäkuun aikana 2012.

Luontoselvityksen taustalla vaikuttavat mm. seuraavat lait ja direktiivien säädökset: luonnonsuojelulaki (1096/1996), metsälaki (1093/1996), vesilaki (587/2011) ja maa-aineslaki (555/1981) sekä EU:n luonto- (92/43/ETY) ja lintudirektiivi (79/409/ETY). Selvityksessä on huomioitu erityisesti luonnonsuojelulain 29 §:ssä luetellut suojellut luontotyypit, joihin kuuluvia luonnontilaisia tai luonnontilaiseen verrattavia alueita ei saa muuttaa niin, että luontotyypin ominaispiirteiden säilyminen kyseisellä alueella vaarantuu. Kasvi- ja lintulajiston osalta on huomioitu luonnonsuojeluasetuksen (160/1997) liitteiden, luonto ja lintudirektiivin liitteiden sekä Suomen uhanalaisten lajien punaisen listan (Kalliovirta ym. 2012, Mikkola-Roos ym. 2010) luettelot rauhoitetuista, tiukkaa suojelua edellyttävistä ja uhanalaisista lajeista mukaan lukien tiedot alueellisesti uhanalaisista lintulajeista (BirdLife Suomi 2012) sekä alueellisesti uhanalaisista ja silmälläpidettävistä putkilokasveista (Ryttäri ym. 2012).

2. KARTOITETTAVA ALUE

Kartoitettava alue sijaitsee suurelta osin Niemelänkyläntiehen, Kopakkaojaan, Katajaojaan ja Kalajokeen rajoittuvalla alueella (kuva 1). Noin 36 hehtaarin laajuiseen alueeseen kuuluu myös Savelantien pohjoispuolella sijaitseva Niemelänkyläntiehen rajoittuva peltoalue. Suurin osa alueesta on viljelyskäytössä olevaa peltoa. Viljelemättömien peltoalueiden ja pellonpiennarten lisäksi Kalajoen ja purojen rantapenkat muodostavat merkittävän osan kartoitettavasta alueesta. Alueella ei ole varsinaisesti metsää, vaan puusto muodostaa peltojen, joen ja purojen varsille kapeita ja pienialaisia reunuspuistikkoita. Alueella on useita pihapiirejä, joiden hoidetut piha-alueet jätettiin kasvillisuuskartoituksen ulkopuolelle. Liitteessä 1 on esitetty luontoselvityksen maastokäynneillä otettuja kuvia alueelta sekä valokuvien ottopaikat.

Maaperä on alueen keskiosissa sekä Kalajoen ranta-alueella hienoa hietaa ja alueen eteläosissa hiesua. Viljelykset ovat pääosin savimaalla. Olmalan alueen alavat pellot ovat osittain tulvariskialuetta. Alueella ei sijaitse Natura-kohteita eikä muita suojeltuja luontokohteita. Alueen pohjoispuolella ranta-alueella sijaitsee historiallinen muinaisjäännös (vesimyllyjen työ- ja valmistuspaikka).

Kuva 1. Olmalan kartoitettu alue (Ortokuva © MML, 2007).

2.1 Aikaisemmat selvitykset ja inventoinnit

Olmalan alue kuuluu osittain Ylivieskan keskustan ja osittain Niemelänkylän osayleiskaava-alueeseen. Niemelänkylän osayleiskaavan 2025 laatimista varten alueella on tehty luontoselvitys vuonna 2003 (Hautala 2003), jolloin kasvillisuuden, luontotyypin ja linnuston kartoitus on Olmalan alueen osalta tehty Kalajoen ranta-alueelta sekä kasvillisuuden osalta mahdollisesti myös yleishavainnointina peltojen pientareilta. Selvityksessä esitetyn mukaisesti Kalajoen uoma Olmalankosken ympäristössä Kopakkaojan laskukohdan molemmin puolin on merkitty Niemelänkylän osayleiskaavaan 2025 luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeänä alueena (LUO). Tämä vesikasvistoltaan monipuoliseksi biotooppikohteeksi todettu alue, joka tarjoaa suojaa ja ravintoa vesilintupoikueille ja sulkiville vesilinnuille, ulottuu Olmalan alueella Kopakkaojan laskukohdasta noin 280 m yläjuoksuun päin sisältäen suurimmat kasvillisuusaarekkeet.

Niemelänkylän vuoden 2003 luontoselvityksessä havaittiin Olmalankosken ympäristössä useita kasvustoja keltakurjenmiekkää, joka on Oulun ja Lapin läänissä rauhoitettu laji. Linnustokartoituksessa havaittujen uhanalaisten lintulajien, kuten peltosirkun, suojelun ei katsottu edellyttävän kaavallista huomioimista.

Muissa alueella aikaisemmin tehdyissä inventoinneissa ei tiettävästi ole todettu lajien ja luontotyyppien suojelun kannalta merkittäviä erityiskohteita tai uhanalaisia lajeja (mm. Issakainen 1988, Tikkanen ym. 1999).

3. KASVILLISUUSKARTOITUS

3.1 Menetelmät

Alueen kasvilajistoa kartoitettiin ensin yleisesti koko alueelta. Samalla havainnoitiin mahdollisesti esiintyviä erityislajiston potentiaalisia kasvupaikkoja ja luonnon monimuotoisuudelle tärkeitä biotooppikohteita. Ranta-alueilla ja viljelemättömillä peltoalueilla ja pientareilla tehtiin uusia kartoituksia kasvukauden edetessä. Tienvarsilla tehtiin yleishavainnointia. Alueelle tehtiin yhteensä seitsemän maastokäyntiä 29.5. – 21.8.2012 välisenä aikana.

3.2 Tulokset

3.2.1 Pellot ja pientareet

Suurin osa pelloista oli kartoituksen aikana viljeltyjä. Viljelemättömillä peltoalueilla kasvaa valtalajeina mesiangervo, koiranputki, pietaryrtti, nokkonen, pujo ja pelto-ohdake sekä heinäkasveista nurmipuntarpää, nurmitähkiö ja nurmilauha. Myös huopaohdaketta, lehtovirmajuurta, karhunputkea, metsäkurjenpolvea ja rantatädykettä esiintyy runsaasti. Muita yleisiä lajeja ovat pellonpientareilla ja teiden varsilla tyypilliset lajit kuten leinikit, voikukat, keltanot, apilat, piha- ja peltosaunio, peltokorte, maitohorsma, siankärsämö ja ojakärsämö. Pienempinä kasvustoina löytyy mm. peltokanankaalta, niittynätkelmää, ojakellukkaa, ahomataraa ja keto-orvokkeja.

Useimmat edellä mainituista kasvilajeista hallitsevat pellon pientareita ja teiden varsia koko alueella. Lisäksi havupuiden, koivun, pihlajan, tuomen, haavan ja harmaalepän muodostamissa reunapuistikoissa kasvaa paikoin mustikan ja puolukan ohella punaherukkaa, mesimarjaa, ahomansikkaa ja oravanmarjaa. Suurimmat ojat ovat pajuttuneet.

3.2.2 Kalajoki ja purot

Kalajoen ranta-alueella vedenrajaa hallitsevat kaislat, sarat ja suuret heinät. Muun muassa järvikortetta, järvikaislaa, korpikaislaa, vesisaraa, rantahelpeä, nurmilauhaa ja kastikoita kasvava ranta on kaislikkoinen erityisesti kartoitettavan alueen pohjoisosassa. Kopakkaojan laskukohdasta yläjuoksulle päin sijaitsee kaksi suurta osin pajuttunutta kasvillisuusaarekettä, joissa kaislojen ja sarojen muodostamassa tiheässä ruovikossa kasvaa myös mm. mesiangervoa, karhunputkea, hevонhierakkaa ja myrkkyykeisoa. Kalajoen rantaviivan tuntumassa kasvaa lumpeiden, ulpukoiden ja rentukoiden lisäksi runsaasti rantatädykettä. Myös terttu- ja ranta-alpi sekä rantakukka

muodostavat paikoin pieniä näyttäviä kasvustoja. Lisäksi löydettiin pieni kasvusto keltakurjenmiekkää.

Maasto nousee Kalajoen rantaviivasta paikoin melko jyrkäksi rantapenkereeksi. Kasvillisuudeltaan erittäin rehevä rantapenger on lajistoltaan suurelta osin samaa mesiangervon, koiranputken, karhunputken, nokkosen, pelto-ohdakkeen ja huopaohdakkeen hallitsemaa kasvillisuutta, jota alueen pellot ja pientareet kasvavat yleisesti. Rehevällä kasvupaikalla esiintyy paikoin runsaasti myös mm. rantatädykettä, metsäkurjenpolvea ja lehtovirmajuurta. Rantapenkereeltä löydettiin yksittäisinä pieninä kasvustoina mm. suo-orvokkia, lehtotähtimöä ja kulleroa, josta jälkimmäinen on alueellisesti uhanalainen laji. Rantapenkereen päällä kasvaa paikoin puita ja pensaita, joiden katveessa kasvaa mm. punaherukkaa, syyläjuurta ja aho-orvokkeja. Rantapenkereen takana aukeaa viljelysmaa pientareineen.

Kalajokeen laskevien Kopakkaojan ja Katajaojan uomat ovat alueella asumusten ja pellonpiennarten ympäröimiä. Katajaojan varsi on alueen eteläisimmissä osissa kivipengertä, joka ainakin vielä hillitsee kasvillisuuden leviämistä. Puron varsi on perkauksen jäljiltä vielä karu monin paikoin muualtakin. Toisaalta peratun puron osittain kasvipeitteetön ranta tarjoaa hyvän kasvupaikan monille kosteutta suosiville lajeille. Purojen varsilla viihtyy pellonpientareilla havaittujen lajien lisäksi mm. ranta-alpi, rantalemmikki, rantanenätti, rantakanankaali, luhtatähtimö, lehtokorte, jättipalsami, vuohenputki ja ojasorsimo. Pitkin Katajaojan vartta löytyy vesisara- ja järvikortekasvustojen lomasta keltakurjenmiekkää.

3.2.3 Havaittu erityislajisto

Olmalan alueella havaittiin kasvilajeja, joiden suojelutaso on alueellisesti epäsuotuisa eli laji ei pysty pitkällä aikavälillä säilymään elinvoimaisena luontaisissa elinympäristöissään. Näiden lajien elinympäristöihin kohdistuvia haitallisia vaikutuksia tulisi välttää. Erityislajiston kasvupaikat on merkitty kuvaan 2. Lisäksi alueella havaittiin vieraslajeja, jotka ovat haitallisia alkuperäiselle kasvistolle ja eläimistölle.

Luonnonsuojeluasetus, Oulun ja Lapin lääneissä rauhoitetut putkilokasvit

Keltakurjenmiekkää löytyy erityisesti Katajaojan varrelta (kuvat 2 ja 3). Osa kasvustoista on hyvin pieniä, mutta myös suurempia kasvustoja löytyy. Kasvia kasvaa myös vastarannan pihapiireissä. Lisäksi Kalajoen rannalla lähellä Kopakkaojan laskupaikkaa havaittiin yksittäinen pieni kasvusto. Rauhoitetun kasvin tai sen osan poimiminen, kerääminen, irtileikkaaminen, juurineen ottaminen tai hävittäminen on kielletty.

Alueellisesti uhanalaiset putkilokasvit

Kulleroa löydettiin yksi kasvusto Kalajoen rantapenkereeltä suurten kasvillisuussaarekkeiden kohdalta noin 260 m Kopakkaojan laskukohdasta yläjuoksuun päin (kuvat 2 ja 4). Kullero on valtakunnallisesti elinvoimainen laji, mutta alueellisesti uhanalainen (RT) Pohjanmaan keskiborealisella alueella (3a) (Ryttäri ym. 2012).

Kuva 2. Olmalan alueella havaitut kasvistolliset erityiskohteet ja erityislajiston kasvupaikat (Ortokuva © MML, 2007).

Kuva 3. Keltakurjenmiekkaa Katajaojan varrella.

Kuva 4. Kullerokasvusto Kalajoen rantapenkereellä.

Haitalliset vieraslajit

Yleisen *komealupiinin* lisäksi alueelta löydettiin *kaukasianjättiputkea*, jolla on haitallinen vaikutus ympäristön ohella myös ihmisten terveyteen. Kasvia kasvaa Katajaojan varrella pääasiassa pellon pientareella, mutta myös pihapiirin läheisyydessä (kuva 5). Erittäin kilpailukykyistä *jättipalsamia* kasvaa paikoin runsaastikin sekä Katajaojan että Kopakkaojan varrella. Havaitut kaukasianjättiputket ja jättipalsamit kasvavat vesiuoman läheisyydessä, mistä ne voivat levitä helposti myös veden välityksellä.

Kuva 5. Kaukasianjättiputkea Katajaojan läheisyydessä.

3.2.4 Kasvistollisesti arvokkaimmat alueet ja kohteet

Olmalan alueen kasvistolliset erityiskohteet on rajattu kuvaan 2. Erityiseksi kasvillisuuskohteeksi voidaan katsoa Kalajoen ranta-alue ja uoma kasvillisuussaarekkeineen Kopakkaojan laskukohdasta noin 280 m yläjuoksuun päin. Kasvillisuuskartoituksessa tehdyt havainnot monipuolisesta lajistosta tukevat vuonna 2003 tehtyä kartoitusta, jossa Olmalankosken ympäristö todettiin monimuotoiseksi jokibiotooppikohteeksi. Keltakurjenmiekan lisäksi rantapenkereellä kasvava kullero nostaa kasvillisuuskohteen arvoa entisestään.

Lukuisten keltakurjenmiekkakasvustojen myötä myös valtaosaa Katajaojan ranta-alueesta voidaan pitää kasvistollisesti arvokkaana alueena.

Kartoitetun alueen pelloilla, pellon pientareilla ja teiden varsilla ei havaittu muita erityisiä kasvillisuuskohteita.

3.2.5 Muut havainnot

Kopakkaojan penkereellä havaittiin merkittävä määrä rautaromua ja jätteitä, jotka ovat osittain maa-aineksen alla. Rautaromua löytyi myös läheiseltä pellolta.

4. LINNUSTOKARTOITUS

4.1 Menetelmät

Alueen linnustoa selvitettiin kartoittamalla. Maastotyöt on tehty pääosin kesäkuussa ja heinäkuun alussa, mutta myös toukokuussa sekä loppukesästä ja alkusyksystä aluetta on havainnoitu muiden käyntien yhteydessä.

Tavoitteena on ollut havaita kaikki alueella esiintyvät lintulajit, myös harvalukuiset. Niinpä tarkempi, alkukesän yleishavainnoinnin jälkeen tehty kartoitus on kohdistunut etenkin Kalajokivarteen, mutta myös Katajaojan tuntumaan. Asutut pihapiirit sijoittuvat varsinkin Katajaojan varteen – niiden havainnointi on tehty etäämpää menemättä itse pihapiireihin.

Lisäksi alue on tutkittu joelta veneestä käsin kaksi kertaa. Kesän sateisuus ja joen suuret virtaamat vaikeuttivat tätä työskentelyä, eikä varsinkaan rantojen lintulajistoa voitu selvittää halutulla tarkkuudella.

Lintulajistosta ei esitetä parimääräarvioita, vaan liitteenä oleva taulukko kuvaa alueella esiintyvää lajistoa, mukaan luettuina myös esimerkiksi pelloilla ja joessa ruokailevat tai muuttoaikana lepäilevät linnut (liite 2).

4.2 Tulokset

Niemelänkylän osayleiskaavaa 2025 varten laaditussa luontoselvityksessä (Hautala 2003) on selvitetty linnustoa alueelta, joka osin kattaa myös nyt tutkittavan, asemakaavoitettavan kohteen. Hautalan selvityksessä peltoalueiden yleislajistoksi todettiin kuovi, töyhtöhyppä, kiuru, niittykirvinen, pajusirkku ja ruokokerttunen. Pensastasku- ja peltosirkkukantojen todettiin kärsivän

salaojituspinta-alasta. Jokivarresta havaittiin useita punavarpusen ja pensaskertun reviirejä. Lintulajisto oli joen vesi- ja ranta-alueilla selvästi suurempi kuin pelto- ja metsäkohteilla. Jokivarresta löytyi myös vähälukuisempaa ja vaateliaampaa lajistoa. Olmalankosken alueen todettiin tarjoavan suojaa ja ravintoa niin vesilintupoikueille kuin myös sulkiville vesilinnuille. Inventoinnin aikaan Olmalankosken tuntumasta havaittiin runsaasti kutevia särkikalaja, todennäköisesti säynäviä.

Tässä työssä saadut tulokset ovat samansuuntaisia Hautalan tulosten kanssa. Kuitenkin tyypillinen metsäluonto puuttuu Olmalan alueelta lähes kokonaan, jolloin myös linnuston metsälajisto jää vähäiseksi ja pääosa tästä lajistosta käy pelloilla lähinnä ruokailemassa.

4.2.1 Pellot ja pihapiirit

Peltojen tyypillistä pesimälajistoa ovat isokuovi, töyhtöhyppä, kiuru ja osin niittykirvinenkin. Pelloilla kasvukauden eri vaiheissa säännöllisesti ruokailevia ovat mm. tuulihaukka, nauru- ja kalalokit, sepelkyyhky, räkättirastas, punakylkirastas, harakka, naakka, varis ja kottarainen. Peltoaukeiden yläpuolelta etsivät ruokaansa esimerkiksi haara- ja törmäpääskyt sekä tervapääskyt.

Vaikka Olmalan peltoalue on pienehkö, silläkin on merkitystä monen lintulajien muutonaikaisena ruokailu- ja lepäilyalueena. Pelloilta havaittiin mm. laulujoutsenia, kurkia, kapustarintoja, suokukkoja, rastaita, järripeippoja ja pulmusia. Keväällä alueella ruokailee runsaammin myös siellä pesiviä lajeja, kuten kuoveja ja kirvisiä.

Toukokuun alussa pelloilla nähtiin kaksi kertaa sinisuohaukkakoiras sekä pienehkö suokukkoparvi. Arvokkainta pesimälajistoa edustaa peltopyy, jonka poikue lienee kuoriutunut Kopakkaojan, Savelantien ja Niemelänkyläntien rajaamalla alueella. Suopöllö etsi pelloilta ruokaa säännöllisesti, mutta sen pesä oli epäilemättä jossain kauempana.

Pihapiirien lajisto on vahvimmillaan lähellä Katajaojaa. Pihojen pesimälajistoon kuuluvat mm. käpytikka, harmaasiippo, kirjosiippo, sinitäinen, talitiainen ja varpunen.

4.2.2 Kalajoki

Linnustoltaan arvokkain kohde alueella on epäilemättä Kalajokivarsi, sekä erityisesti Olmalankosken ympäristö. Kalajoen etelärannan rehevä ja valtaosin kasvukaudella käsittelemätön kasvusto tarjoaa suojaisia pesimäpaikkoja, mutta ennen kaikkea hyviä ruokailumahdollisuuksia muualla vähälukuiselle lajistolle. Jokivarresta havaittiin mm. punavarpunen, pensastasku, hernekerttu, pensaskerttu ja peltosirkku. Ruokokertusia jokivarressa pesii enemmänkin. Itse jokiuoma on linnustoa monipuolistava alue varsinkin juuri kosken tuntumassa. Monien vesilintujen lisäksi sitä voivat hyödyntää kahlaajat (esim. rantasipi), törmäpääskyt, kalatiirat sekä lokit. Myös silmälläpidettävien lajien (kuten punavarpunen ja kivitasku) pesivät parit painottuvat jokivarteen.

4.2.3 Muut havainnot

Maastokäyntien aikana kirjattiin ylös myös nisäkshavainnot. Nisäkkäistä alueella havaittiin jänisten ja oravien lisäksi siiliä, lumikkoja sekä kesäkuisena varhaisena aamuna kettu.

5. KALATALOUDELLINEN ARVIO

Kalajoen kalataloudellisesta merkityksestä Olmalan kohdalla kuultiin Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen asiantuntijoita hydrobiologi Kimmo Aronsuuta ja vanhempaa suunnittelijaa Jermi Tertsusta (ks. myös Aronsuu & Wennman, 2012).

Asiantuntijoiden arvion mukaan Olmalankoski on pitkän Niemelänkylän suvannon yläpuolella lähes ainoa luonnontilaisena säilynyt virta-alue ja se sijaitsee kyseisen suvannon yläpäässä. Niemelänkylän suvanto ja erityisesti sen alaosa on todettu nahkiaistoukkien habitaattikartoituksissa muita Alavieskan yläpuolisia suvantoja paremmaksi, mutta alueen potentiaali kärsii säännöstelyn lisäksi lisääntymiseen soveltuvien virta-alueiden puutteesta, varsinkin Juurikoskeen toteutetun hankkeen jälkeen. Vastaavasti Olmalankosken merkitys on muiden virtojen vähenemisestä johtuen nyt aiempaa suurempi. Lisäksi pohjan laatu ja virtausolosuhteet tekevät siitä erityisen soveltuvan harjukselle, joskin soveltuvuutta heikentää kohteen sijoittuminen erilleen muista koskista (predaatio ja talvehtimiseen soveltuvien syvien virta-alueiden puute).

Asiantuntijalausannon perusteella Olmalankoski ja sen rannat tulee ehdottomasti säilyttää nykyisellään nahkiaisien ja virtavesikalojen, kuten harjuksen, elinympäristöjen vähäisyyden vuoksi Ylivieskan alueella. Lisäksi lohikalajien ja nahkiaisien lisääntymiseen soveltuvien sorakoiden määrää kannattaa koskella lisätä.

Maankäytöllisesti Olmalankoski voidaan nähdä vähitellen kaupunkirakenteen sisään jäävänä arvokkaana kalastusympäristönä, jonka käyttömahdollisuudet tulee turvata paitsi itse kosken, myös sen rantojen säilyttämistä osoittavilla ja riittävillä kaavamerkinnoilla.

6. JOHTOPÄÄTÖKSET

Kasvillisuus- ja linnustokartoituksen sekä kalataloudellisen arvion perusteella on erityisen tärkeää, että Kalajoen uoman lisäksi myös rantoja osoitetaan riittävästi LUO-kohteina (luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue). Kevyen liikenteen väylät tulee osoittaa etämmälle rantaviivasta ja niihin liittyvää voimallista maanrakentamista tulee välttää.

Olmalankoskesta ympäristöineen on mahdollista kehittää kaupunkirakenteen sisälle jäävä monipuolinen virkistyskäyttökohde (mm. koskikalastus), joka samalla turvaa Kalajoen jokiluonnon elpymistä laajemminkin.

6.1 Kaavassa huomioitavaksi esitettävät kohteet

Tämän luontoselvityksen tulosten sekä vuonna 2003 tehdyn luontoselvityksen (Hautala 2003) perusteella Olmalankosken ympäristössä Kopakkoajan laskukohdan ja Kalajoen uoman kasvillisuusaarekkeiden välinen alue rantoineen (kuvat 2 ja 6) esitetään huomioitavaksi kaavassa merkinnällä LUO, luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue. Kasvilajiston monipuolisuus, rauhoitetun tai alueellisesti uhanalaisen kasvilajin esiintymispaikat, linnustolle tärkeät kaislakuviot sekä nahkiaisille ja virtavesikalaille soveltuvat elinolosuhteet tekevät alueesta

monimuotoisen ja alueellisesti tärkeän luontokohteen. Monimuotoinen jokibiotooppikohde jatkuu Olmalan alueen ulkopuolella Kopakkaojan laskukohdasta alajuoksuun päin.

Kuvassa 2 esitetyn rajauksen mukaisesti myös osa Katajaojan ranta-alueista esitetään niin ikään huomioitavaksi kaavassa LUO -merkinnällä Pohjois-Suomessa rauhoitetun keltakurjenmiekan suojelemiseksi.

Kuva 6. Olmalankosken ympäristöä rantoineen voidaan pitää luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeänä alueena.

KIRJALLISUUS

- Aronsoo, K. & K. Wennman 2012. Vesirakentamisen ja säännöstelyn sekä niihin liittyvien kompensatiotoimenpiteiden vaikutukset Kalajoen kala-, nahkiais- ja rapukantoihin – Yhteenveto vuosien 1978–2010 velvoitetarkkailujen tuloksista. *Elinvoimaa alueelle* 5/2012. 82 s. Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Oulu.
- BirdLife Suomi 2012. Suomen alueellisesti uhanalaiset lintulajit. <http://www.birdlife.fi/suojelu/lajit/uhex/uhex-alueelliset.shtml> (2.8.2012).
- Hautala, A. 2003. *Ylivieskan Niemelänkylän osayleiskaavan luontoselvitys*. Tmi Arto Hautala, Ympäristö- ja kalatalouspalvelut.
- Issakainen, A. 1988. Siika-, Pyhä- ja Kalajokilaaksojen uhanalaiset kasvit. *Pohjois-Pohjanmaan Seutukaavaliiton julkaisusarja* B:56. 121 s.
- Kalliovirta, M., T. Rytteri, C-A. Hægström, S. Hakalisto, T. Kanerva, M. Koistinen, A. Lammi, M. Lehtelä, V-P. Rautiainen, T. Rintanen, V. Salonen & A. Uusitalo 2010. Putkilokasvit. *Teoksessa* Rassi, P., E. Hyvärinen, A. Juslén & I. Mannerkoski (toim.): *Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010*. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus, Helsinki, s. 183-203.
- Mikkola-Roos, M., J. Tiainen, A. Below, M. Hario, A. Lehikoinen, E. Lehikoinen, T. Lehtiniemi, A. Rajasärkkä, J. Valkama & R.A. Väisänen 2010. Linnut. *Teoksessa* Rassi, P., E. Hyvärinen, A. Juslén & I. Mannerkoski (toim.): *Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010*. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus, Helsinki, s. 320-331.
- Rytteri, T., M. Kalliovirta & R. Lampinen (toim.) 2012. *Suomen uhanalaiset kasvit*. Tammi, Helsinki. 384 s.
- Tikkanen, H., H. Hongell & A. Polso 1999. Keski-Pohjanmaan perinnebiotoopit. *Alueelliset ympäristöjulkaisut* 112. 139 s. Länsi-Suomen ympäristökeskus, Kokkola.

LIITE 1

Valokuvia Olmalan kaava-alueelta ja valokuvien ottopaikat.

1: Viljelysmaata Savelantien pohjoispuolella.

2: Olmalan alueen viljelyksiä.

3: Viljelemätöntä peltoaluetta.

4: Pellonpiennarta Kalajoen varrella.

5: Niemelänkyläntien vartta.

6: Savelantien vartta.

7: Kopakkaoja.

8: Kopakkaojan varren kasvillisuutta.

9: Keltakurjenmiekkaa Kalajoen rannalla Kopakkaojan yläpuolella.

10. Kalajoen rantaa ja uoman kasvillisuusaareke.

11. Katajaojan laskupaikka.

12: Katajaoja.

13: Katajaojan perattu uoma.

14: Katajaojan vartta.

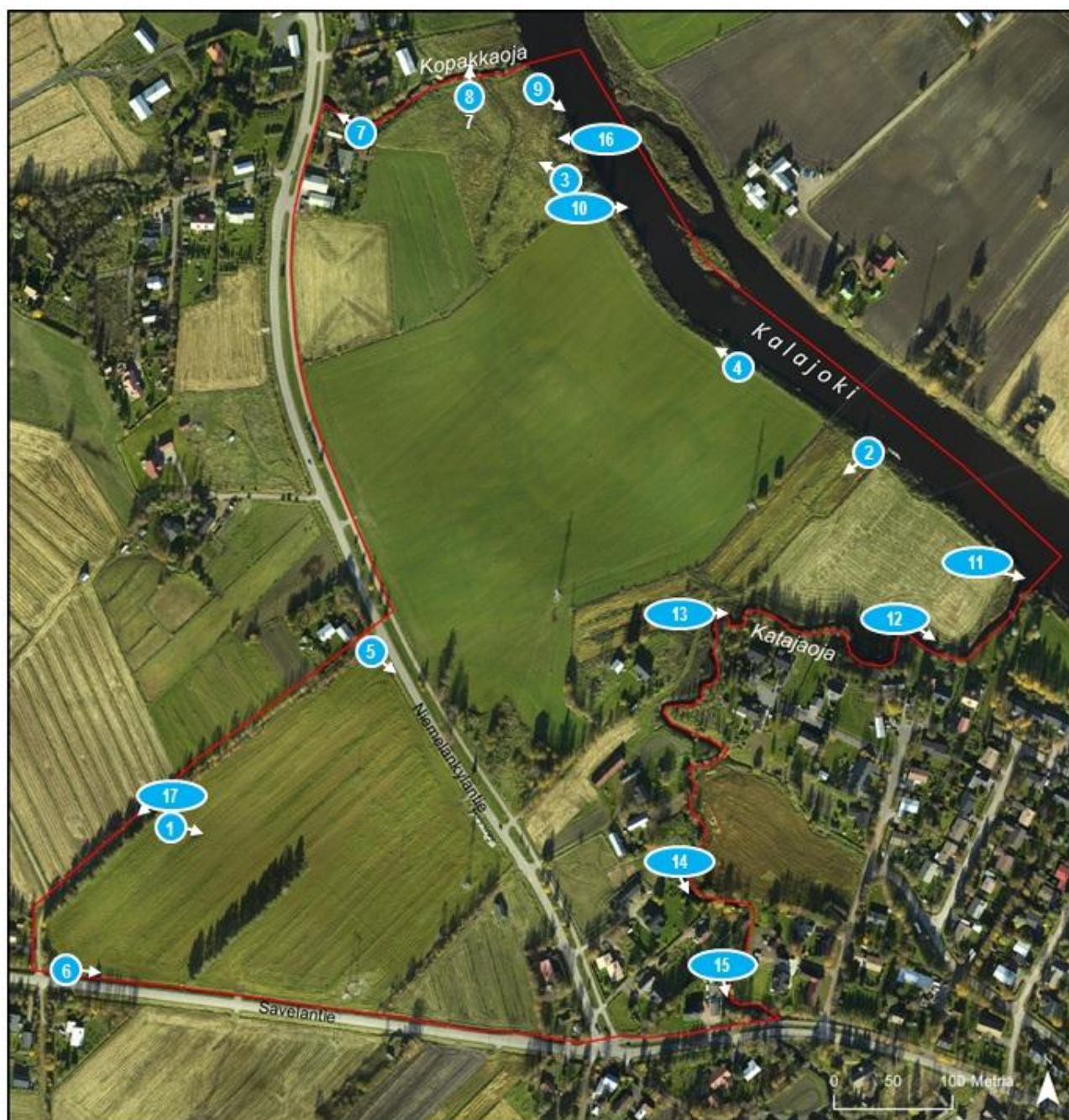
15: Katajaojan kivipengertä.

16: Kalajoen rantapuistikko muinaisjännöksineen.

17: Pellon reunapuistikko.

Valokuvien ottopaikat ja suunnat (Ortokuva © MML, 2007).

LIITE 2

Olmalan alueella havaitut lintulajit sekä arvio kunkin lajin esiintymisen syystä ja pesintävarmuudesta (P = pesiminen varmaa tai todennäköistä; R = ruokaileva, laji on havaittu sille tyypilliseen pesimäaikaan, mutta ei pesine tutkimusalueella, sekä M = muuttava, eli lajista tehdyt havainnot viittaavat kevätmuuttoon (k), paitsi lapinharakan kohdalla syysmuuttoon (s)).

Lintulaji	Esiintymisen syy ja pesintävarmuus	Lintulaji	Esiintymisen syy ja pesintävarmuus
Laulujoutsen (<i>Cygnus cygnus</i>)	M (k)	Metsäkirvinen (<i>Anthus trivialis</i>)	P
Haapana (<i>Anas penelope</i>)	M (R)	Niittykirvinen (<i>Anthus pratensis</i>)	P
Tavi (<i>Anas crecca</i>)	P	Keltävästäräkki (<i>Motacilla flava</i>)	M (k)
Sinisorsa (<i>Anas platyrhynchos</i>)	P	Västäräkki (<i>Motacilla alba</i>)	P
Tukkasotka (<i>Aythya fuligula</i>)	M (R)	Punarinta (<i>Erithacus rubecula</i>)	P
Telkkä (<i>Bucephala clangula</i>)	P	Pensastasku (<i>Saxicola rubetra</i>)	P
Tukkakoskelo (<i>Mergus serrator</i>)	M (k)	Kivitasku (<i>Oenanthe oenanthe</i>)	P
Isokoskelo (<i>Mergus merganser</i>)	M (k, s)	Mustarastas (<i>Turdus merula</i>)	P
Sinisuohaukka (<i>Circus cyaneus</i>)	M (k)	Räkättirastas (<i>Turdus pilaris</i>)	P
Hiirihaukka (<i>Buteo buteo</i>)	M (R)	Punakylkirastas (<i>Turdus iliacus</i>)	P
Tuulihaukka (<i>Falco tinnunculus</i>)	R	Ruokokerttunen (<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>)	P
Peltopyy (<i>Perdix perdix</i>)	P	Hernekerttu (<i>Sylvia curruca</i>)	P
Nokikana (<i>Fulica atra</i>)	M (k)	Pensaskerttu (<i>Sylvia communis</i>)	P
Kurki (<i>Grus grus</i>)	M (k)	Lehtokerttu (<i>Sylvia borin</i>)	P
Kapustarinta (<i>Pluvialis apricaria</i>)	M (k)	Pajulintu (<i>Phylloscopus trochilus</i>)	P
Töyhtöhyyppä (<i>Venellus vanellus</i>)	P	Harmaasieppo (<i>Muscicapa striata</i>)	P
Suokukko (<i>Philomachus pugnax</i>)	M (k)	Kirjosieppo (<i>Ficedula hypoleuca</i>)	P
Taivaanvuohi (<i>Gallinago gallinago</i>)	P	Sinitiaainen (<i>Parus caeruleus</i>)	P
Lehtokurppa (<i>Scolopax rusticola</i>)	R	Talitiaainen (<i>Parus major</i>)	P
Isokuovi (<i>Numenius arquata</i>)	P	Isolepinkäinen (<i>Lanius excubitor</i>)	M (s)
Metsäviklo (<i>Tringa ochropus</i>)	M (k)	Harakka (<i>Pica pica</i>)	P
Liro (<i>Tringa glareola</i>)	P	Naakka (<i>Corvus monedula</i>)	R
Rantasipi (<i>Actitis hypoleucos</i>)	P	Varis (<i>Corvus corone</i>)	P
Naurulokki (<i>Larus ridibundus</i>)	R	Kottarainen (<i>Sturnus vulgaris</i>)	R
Kalalokki (<i>Larus canus</i>)	R	Varpunen (<i>Passer domesticus</i>)	P
Harmaalokki (<i>Larus argentatus</i>)	R	Peippo (<i>Fringilla coelebs</i>)	P
Kalatiira (<i>Sterna hirundo</i>)	R	Järripeippo (<i>Fringilla montifringilla</i>)	M (k)
Sepelkyyhky (<i>Columba palumbus</i>)	R	Viherpeippo (<i>Carduelis chloris</i>)	P
Käki (<i>Cuculus canorus</i>)	R (P)	Vihervarpunen (<i>Carduelis spinus</i>)	R
Suopöllö (<i>Asio flammeus</i>)	R	Urpiaainen (<i>Carduelis flammea</i>)	M
Tervapääsky (<i>Apus apus</i>)	R	Punavarpunen (<i>Carpodacus erythrinus</i>)	P
Käpytikka (<i>Dendrocopos major</i>)	P	Pulmunen (<i>Plectrophenax nivalis</i>)	M (k)
Kiuru (<i>Alauda arvensis</i>)	P	Keltasirkku (<i>Emberiza citrinella</i>)	P
Törmäpääsky (<i>Riparia riparia</i>)	R	Peltosirkku (<i>Emberiza hortulana</i>)	P
Haarapääsky (<i>Hirundo rustica</i>)	P	Pajusirkku (<i>Emberiza schoeniclus</i>)	P
Räystäspääsky (<i>Delichon urbica</i>)	P		